

BELÜGYMINISZTERIUM

7d
KIRGORGAN TITKOS!

Szám: 10-21/16/1959.

H.K. 0640/64
m. p. 1959

**A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
BELÜGYMINISZTERÉNEK
16. SZÁMÚ PARANCSA**

Budapest, 1959. június 3-án.

4.2. II s. 10-21/16/1959

AMT

Szám : 10—21/16/1959.

10

**A MINŐSÍTÉS MEGSZÚNT
az 1995. évi LXV. tv. 28. § (2)
bekezdésére figyelemmel.**

**A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
BELÜGYMINISZTERÉNEK
16. SZÁMÚ PARANCSA**

Budapest, 1959. július 3-án.

(9)

Szám : 10—21/16/1959.

**A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
BELÜGYMINISZTERÉNEK
16. SZÁMÚ PARANCSA**

Budapest, 1959. július 3-án.

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1959. évi 106. számú határozatának 64. §-a alapján a Határőrség, a BM Karhatalom és a Légoltalom hivatásos személyi állományának szolgálatát az alábbiak szerint szabályozom :

A személyi állomány felvétele.

1. A Határőrség, a BM Karhatalom és a Légoltalom (továbbiakban : Testületek) hivatásos személyi állományába önként jelentkezés alapján azok a Népköztársasághoz hű, politikailag és erkölcsileg megbízható, büntetlen előéletű, hadköteles korban lévő, fegyveres szolgálatra alkalmas magyar állampolgárok vehetők fel, akik a szolgálat ellátását élethivatásul választották és az előírt követelményeknek megfelelnek.

A személyi állományba való felvételnél előnyben kell részesíteni a régi munkásmozgalmi harcosok, partizánok, az ellenforradalom leverésében karhatalmi szolgálatot teljesített beosztottak, a Testületek hivatásos, nyugállományú és elhalt beosztottainak gyermekeit, valamint azokat, akiknek az ellenforradalom elleni harcban való érdemeikért a „Munkás-Paraszt Hatalomért” emlékérmét adományozták.

A személyi állományba felvett személynek — felvételét követően — esküt kell tennie.

A személyi állományba való felvétel részletes szabályait a BM személyi állománya felvételére és leszerelésére vonatkozó szabályzat tartalmazza.

Rendfokozatba való kinevezés.

2. A Testületek hivatásos személyi állományába tiszti rendfokozatba nevezhető ki az :
  - aki a tiszti iskolát eredményesen elvégezte, és az államvizsgát sikeresen letette,
  - aki tartalékos tiszti rendfokozattal rendelkezik,

— aki mint hivatásos tiszthelyettes a tiszti iskola tanulmányi anyagából sikeres vizsgát tett.

Tiszthelyettesi rendfokozatba nevezhető ki az :

— aki a hivatásos tiszthelyettesi iskolát (tanfolyamot) eredményesen elvégezte,

— aki a szakszolgálatos tiszthelyettesi szakvizsgát letette.

Tisztek esetében a belügyminiszter, tiszthelyettesek esetében az országos parancsnokok jogosultak a tartalékos állományból — kivételes esetekben a polgári életből is — megfelelő képzettségű személyeket a fenti előfeltételek nélkül is tiszti, illetve tiszthelyettesi rendfokozatba kinevezni.

Tiszti rendfokozatba való kinevezés joga békében alezredesi rendfokozatig, háborúban ezredesi rendfokozatig bezárólag a belügyminisztert illeti meg.

Ezredesi rendfokozatba békében a belügyminiszter előterjesztésére a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány, tábornoki rendfokozatba háborúban és békében egyaránt a belügyminiszternek a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány útján tett előterjesztésére a Népköztársaság Elnöki Tanácsa nevez ki.

Tiszthelyettesek esetében a kinevezés joga az országos parancsnokokat illeti meg.

A személyi állomány rendfokozatai.

3. A Testületek személyi állományában a rendfokozatok sorrendje a következő :

Tábornokok :   vezérezredes,
                             altábornagy,
                             vezérőrnagy.

Főtisztek :   ezredes,
                             alezredes,
                             őrnagy.

Tisztek :   százados,
                             főhadnagy,
                             hadnagy,
                             alhadnagy.

Tiszthelyettesek : főtörzsőrmester,
                             törzsőrmester,
                             őrmester.

A rendfokozatot a Testülethez való hovatartozás megjelölésével kell használni. Határőrség (hőr.), Karhatalom (kh.), Légoltalom (lg.).

A személyi állomány előléptetése.

4. A rendfokozatba való előlépés lehet soronkövetkező és soronkívüli. A soronkövetkező rendfokozatba — megfelelő minősítés esetén — elő kell léptetni azt a beosztottat, akinek az előző rendfokozatban megállapított várakozási idő letelt, az új rendfokozat nem magasabb a szervezetszerű beosztásra megállapított rendfokozatnál és a beosztott ellen fegyelmi, becsületügyi vagy büntető eljárás nincs folyamatban, illetőleg a várakozási idő meghosszabítását nem rendelték el.

A belügyminiszter kivételes esetben az állománytáblázatban megállapított rendfokozatnál eggyel magasabb rendfokozatba nevezheti ki azt a beosztottat, aki azt munkájával és magatartásával kiérdemelte.

A hivatásos tiszti állomány rendfokozataiban a soronkövetkező előléptetés joga a belügyminisztert illeti meg.

Háború idején tiszteket magasabb rendfokozatba előléptethetnek századosig a belügyminiszter helyettesei és az országos parancsnokok. Hivatásos tiszthelyettesi rendfokozatba az országos parancsnokok léptetnek elő.

Háború idején a kerület, ezred és önálló zászlóalj parancsnokok jogosultak az állományukba tartozó tiszthelyetteseket a soronkövetkező rendfokozatba előléptetni.

Főtiszti rendfokozatba való előléptetés előfeltételeként katonai akadémia, fegyvernemének, szakszolgálatának megfelelő egyetem (főiskola), vagy az adott beosztásnak megfelelő tanfolyam elvégzését, illetve végzettség megszerzését kell megkövívni.

A belügyminiszter kivételes esetben egyes beosztottakat a fenti előfeltételek nélkül főtiszti rendfokozatba előléptethet, illetve ezredesi rendfokozatba előléptetésre javasolhat.

Egyes rendfokozatokban eltöltendő szolgálati (várakozási) idő

5. A Testületek hivatásos állományú beosztottai által az egyes rendfokozatokban eltöltendő várakozási idő a következő:

Tábornokok :	vezérezredes	nincs meghatározva
	altábornagy	” ”
	vezérőrnagy	” ”
Főtisztek :	ezredes	” ”
	alezredes	” ”
	őrnagy	6 év

Tisztek :	százados	5 év
	főhadnagy	4 év
	hadnagy	3 év
	alhadnagy	2 év

Tiszthelyettesek :	főtörzsőrmester	nincs meghatározva
	törzsőrmester	5 év
	őrmester	4 év

Az egyes rendfokozatokban eltöltött várakozási időt attól a naptól kell számítani, amelyet az adott rendfokozatba való előléptetésről szóló parancs kezdőnapként megjelölt.

Az egy évet meghaladó illetmény nélküli szabadság a várakozási időbe nem számítható be.

A beosztott rendfokozatára megállapított várakozási idő leteltét követő 30 napon belül az előléptetési javaslat megtételére jogosult parancsnok köteles megvizsgálni, hogy a beosztott minősítése és az előírt követelmények alapján az előléptetésre érdemes-e. Ha a beosztott a követelményeknek megfelel a parancsnok köteles indoklással ellátott előléptetési javaslatot felterjeszteni az előléptetésre jogosult parancsnokhoz.

Amennyiben a beosztott munkája alapján magasabb rendfokozatba való előléptetésre nem alkalmas, erről a parancsnok jelentést terjeszt fel az előléptetésre jogosult vezetőhöz (parancsnokhoz). Ilyen esetben a várakozási idő a jelen parancs 7. pontjában foglaltak szerint meghosszabítható.

Tartalékos állományból ismét hivatásos állományba vett volt hivatásos tiszt és tiszthelyettes várakozási idejébe be kell számítani az ugyanabban a rendfokozatban hivatásos állományban eltöltött időt. Tartalékos állományban eltöltött idő a várakozási időbe nem számítható be.

Soron kívüli előléptetés.

6. Kivételes esetekben a szolgálat terén vagy harccselekmény során felmutatott kiváló érdemekért, valamint magasabb beosztásba való helyezés esetén a beosztott a megállapított várakozási idő letelte előtt bármely magasabb rendfokozatba soron kívül előléptethető.

A belügyminiszter — az országos parancsnokok javaslatára — tisztí rendfokozatba léptetheti elő azt a tisztelhelyettest, aki szolgálata ellátása vagy harccselekmény idején kiemelkedő személyi bátorságról vagy harcvezetési készségről tett bizonyosságot.

A Magyar Népköztársaság ellenségei elleni harcban, a szocialista társadalmi rend védelmében, a vagyoni és személyi biztonság megőrzé-

sében és az elemi csapások elleni küzdelemben kiemelkedő személyi bátorsággal helyt állt és hősi halált halt tiszteket egy rendfokozattal, tiszthelyetteseket pedig tiszti rendfokozatba kell előléptetni.

Ezek hátramaradott családtagjai kivételes ellátásra jogosultak, őket a belügyi és más szervek munkahelyeinek betöltésénél, valamint a közép- és felsőfokú iskolára való felvételnél előnyben kell részesíteni. Az elhunyt beosztottat a belügyminiszter, illetve a személyzeti miniszterhelyettes nyilvánítja hősi halottnak.

Azt az esetet, amikor a beosztott szolgálat közben hal meg, de a fenti körülmények nem állnak fenn, szolgálat teljesítése közben bekövetkezett elhalálozásnak kell tekinteni.

Rendfokozatban való visszatartás, visszavetés és lefokozás.

7. Meg nem felelő minősítés esetén továbbá a tiszti becsületbíróság javaslata alapján, valamint fegyelmi fenytetésül a várakozási idő meghosszabítható.

A várakozási idő meghosszabítását meg nem felelő minősítés esetén, továbbá a tiszti becsületbíróság javaslata alapján, valamint fenytetésül egy-egy évre, legfeljebb egymást követő két alkalommal

— tisztek esetében a belügyminiszter,

— tiszthelyettesek esetében az országos parancsnokok rendelhetik el.

Amennyiben a várakozási idő meghosszabítását indokló körülmények a várakozási idő meghosszabítását követően továbbra is fennállnak a beosztottat tartalék,- illetőleg nyugdíjjogosultság esetén nyugállományba kell helyezni.

8. A belügyminiszter jogosult tiszteket — hadnagytól alezredesig bezárólag — fegyelmi büntetésként vagy a tiszti becsületbíróság javaslataára egy rendfokozattal visszavetni. Ezredesek és tábornokok egy rendfokozattal való visszavetése a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány, illetve a Népköztársaság Elnöki Tanácsa határozatával történhet.

Tiszthelyettesek egy rendfokozattal való visszavetésére — fegyelmi eljárás alapján — az országos parancsnokok jogosultak.

Rendfokozatban való visszavetés esetén a várakozási időt meg kell határozni.

Az előléptetésre jogosult parancsnok a rendfokozatában visszavetett beosztottnak jogosult előző rendfokozatát a várakozási idő eltelte előtt is visszaadni, ha azt kiemelkedő szolgálat-teljesítéssel kiérdemelte.

Ha a visszavetést magasabb parancsnok rendelte el az előző rendfokozatot a várakozási idő letelte előtt csak a visszavetést elrendelő magasabb parancsnok jogosult visszaadni.

9. Hivatásos állományú beosztottakat rendfokozatuktól megfosztani

- jogerős bírói ítélet alapján,
- tábornokok és tisztek esetében becsületbíróság javaslatára,
- tiszthelyettesek esetében fegyelmi fenytésül lehet.

Tábornokokat és ezredeseket az Elnöki Tanács, illetve a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány, alezredeseket és alacsonyabb rendfokozatúakat a belügyminiszter foszthat meg rendfokozatuktól.

Hivatásos tiszthelyetteseket fegyelmi eljárás alapján az országos parancsnokok foszthatnak meg rendfokozatuktól.

A rendfokozatban való visszatartásra, visszavetésre és lefokozásra vonatkozó részletes szabályokat a „Fegyelmi Szabályzat” tartalmazza.

Szolgálati beosztás.

10. A Testületeknél rendszeresített beosztásokba a kinevezés jogát — az Elnöki Tanács és a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány hatáskörébe tartozó beosztások kivételével — a belügyminiszter gyakorolja.

Az egyes beosztásokba kinevezésre jogosult parancsnokok körét a hatásköri lista határozza meg.

11. Az egyes beosztásokban elérhető legmagasabb rendfokozatot a belügyminiszter állománytáblázatban határozza meg.
12. A Testületek hivatásos állományába tartozók a szolgálat ellátása terén elért eredményeik és képességeik alapján magasabb beosztásokba kerülhetnek.

Áthelyezés.

13. A Testületek hivatásos állományú beosztottját

- szolgálati érdekből,
  - egyéni kérelemre,
- a körülmények alapos mérlegelése után át lehet helyezni.

Az áthelyezés más állomáshelyen lévő szolgálati helyre és más beosztásba is történhet.

Az áthelyezés elrendelésére a hatásköri lista szerint illetékes parancsnok jogosult.

Tisztek és tiszthelyettesek szolgálati- (állomás) hely megváltoztatásával járó azonos beosztásba való áthelyezése évente legfeljebb egyszer történhet. Többszöri áthelyezést tisztek esetében a belügyminiszter, tiszthelyettesek esetében az illetékes miniszterhelyettes engedélyezhet.

Vezénylés.

14. A Testületek hivatásos állományába tartozó beosztottakat meghatározott feladat ellátása céljából a Belügyminisztérium más szervéhez vezényelni lehet. A szolgálat- (állomás) hely megváltoztatásával járó vezénylés legfeljebb 6 hónapig tarthat, az iskolára való vezénylést kivéve.

Az iskolára, tanfolyamra történő vezénylés szabályait esetenként külön rendelkezés állapítja meg.

A vezénylést állományparancsban kell elrendelni.

A vezénylés és a kiküldetés részletes szabályait külön utasítás tartalmazza.

15. A Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány határozata alapján a belügyminiszter jogosult egyes beosztottakat — hivatásos állományban való meghagyásuk mellett — meghatározott feladatok elvégzésére más minisztériumba, hivatalba, szervezethez és intézményhez szolgálat tételre tartósan vezényelni. Ezek a beosztottak nem a Belügyminisztérium, hanem munkahelyük létszámát terhelik.

A más minisztériumhoz, szervhez tartósan vezényelt beosztottak fizetésüket az adott minisztériumtól (szervtől) kapják, ez azonban nem lehet kevesebb a vezénylésük előtt kapott összilletményüknél.

Más munkakörbe való áthelyezésük a belügyminiszter engedélyével történhet.

Egyenruha és egyéb ruházati ellátásukat — a Belügyminisztérium beosztottait megillető mértékben — a Belügyminisztériumtól kapják. Rendfokozati előléptetésük, kitüntetésük a Belügyminisztérium beosztottaira meghatározott módon történik, erre az őket foglalkoztató miniszter (hivatalvezető stb.) is javaslatot tehet. Egyebekben a Testületek beosztottait megillető jogokat élvezik.

A más szervhez tartósan vezényelt beosztottak a Testületek hivatásos állományára vonatkozó fegyelmi, becsületbíróági és büntető jogszabályok hatálya alatt állnak.

Átminősítés.

16. A hivatásos állományú beosztottat a belügyminiszter szolgálati érdekből az egyik testülettől a másik testülethez átminősítheti.

Minősítés és szolgálati jellemzés.

17. A hivatásos állományba tartozó tábornokokat, főtiszteket, tiszteket és tiszthelyetteseket két évenként minősíteni kell.

Katonai akadémia, tiszti továbbképző tanfolyam hallgatóit és tiszti iskolák növendékeit minden évfolyam elvégzése után kell minősíteni.

A minősítést a közvetlen parancsnok készíti el és azt az előljáró parancsnok hagyja jóvá.

A minősítés teljes terjedelmében — rámutatva a minősítésben rögzített hiányosságokra és azok kijavításának módjára — a közvetlen parancsnok köteles a minősített beosztott tudomására hozni.

A minősítés részletes szabályait külön utasítás tartalmazza.

Szolgálati jellemzést kell készíteni kitüntetésre, előléptetésre, magasabb beosztásba való helyezésre, áthelyezésre, tartalékállományba és nyugállományba való helyezésre irányuló javaslat alkalmával. A javaslatot a közvetlen parancsnok készíti el és szolgálati úton az előljáró parancsnoknak kell felterjeszteni.

Szolgálati idő megállapítása.

18. A hivatásos szolgálattal összefüggő jogosultságok (szolgálati időpótlék, szabadság, leszerelési segély, nyugdíjigény, stb.) kiszámításának alapjául a hivatásos állományba tartozó minden tábornok, főtiszt, tiszt és tiszthelyettes szolgálati idejét meg kell állapítani.

A szolgálati időt a hivatásos állományba vétel napjától kell számítani. Ezen felül a szolgálati időbe a 20. életévet követően — igazolás alapján — be kell számítani :

- a sorállományú katonai szolgálatban,
- a továbbbszolgálatban,
- a tartalékosként ideiglenesen tényleges szolgálatban,
- más fegyveres testület állományában,
- hadifogságban,
- öregségi — illetőleg betegbiztosítással járó munkaviszonyban vagy mint keresőképtelen betegbiztosításban,
- a fasiszmus elleni fegyveres harcokban, más szocialista állam hadseregében,
- munkásmozgalmi tevékenység miatt börtönben (internálásban) eltöltött időt is.

Indokolt esetben a fenti feltételek hiányában is a belügyminiszter engedélyezheti a 20. életévtől eltelt időnek szolgálati időként való beszámítását.

A szolgálati időt — bemutatott okmányok alapján — a hatáskörileg illetékes parancsnokok állapítják meg. A megállapított szolgálati időről írásbeli igazolást kell kiadni.

A szolgálati idő számítására vonatkozó részletes rendelkezéseket a 14/1959. számú miniszterhelyettesi utasítás tartalmazza.

Szabadság.

19. A hivatásos állomány részére az alábbi szabadságok adhatók :

- évi rendes szabadság,
- tanulmányi szabadság,
- rendkívüli szabadság,
- illetmény nélküli szabadság,
- egészségügyi szabadság,

20. Az évi rendes szabadság;

- a) alapszabadságból,
- b) szolgálati idő után járó szabadságból,
- c) beosztás után járó szabadságból áll.

a) Alapszabadság :

15 nap

b) Szolgálati idő után járó szabadság :

25 évnél hosszabb szolgálat esetén	14 nap
21—25 évi szolgálat esetén	12 nap
16—20 évi szolgálat esetén	10 nap
11—15 évi szolgálat esetén	9 nap
6—10 évi szolgálat esetén	8 nap
3—5 évi szolgálat esetén	7 nap
3 éven aluli szolgálat esetén	5 nap

c) Beosztás után járó szabadság :

I. kategóriába tartozó illetménycsoport után	16 nap
II. kategóriába tartozó illetménycsoport után	13 nap
III. kategóriába tartozó illetménycsoport után	10 nap
IV. kategóriába tartozó illetménycsoport után	9 nap
V. kategóriába tartozó illetménycsoport után	8 nap
VI. kategóriába tartozó illetménycsoport után	6 nap

Az egyes kategóriákba a következő illetménycsoportok tartoznak :

I. kategóriába	1—6 beosztási illetménycsoport
II. kategóriába	7—10 beosztási illetménycsoport
III. kategóriába	11—16 beosztási illetménycsoport
IV. kategóriába	17—27 beosztási illetménycsoport
V. kategóriába	28—35 beosztási illetménycsoport
VI. kategóriába	36—40 beosztási illetménycsoport

Az évi rendes szabadság napjait az a., b., c. pontok megfelelő értékeinek összeadásával naptári napok szerint kell megállapítani.

21. Az évi rendes szabadságot egész évre szóló előre meghatározott szabadságolási terv szerint a szolgálat és a beosztott érdekeinek figyelembe vételével általában egyszerre, indokolt esetben két részletben kell igénybe venni.

A ki nem vett szabadságot pénzben megváltani nem szabad.

A beosztottak részére járó évi rendes szabadságot 6 hónapot meghaladó szolgálat után lehet igénybe venni. Évközben kezdődött szolgálati viszony esetén az évi rendes szabadságot a Testületeknél eltöltött teljes hónapok arányában kell kiadni, a töredék hónapot figyelmen kívül kell hagyni.

A szabadságolási tervet az országos parancsnokok, kerület, ezred, és önálló zászlóalj parancsnokok, iskola parancsnokok és a velük azonos hatáskörű vezetők hagyják jóvá. A szabadság engedélyezésére a közvetlen parancsnokok jogosultak az irányításuk alá tartozó beosztottak tekintetében.

Az országos parancsnokok szabadságolási tervét a Személyzeti Főosztály készíti el és a belügyminiszter hagyja jóvá.

A beosztott szabadságának időtartamát, szabadsága alatti tartózkodási helyét a szabadság engedélyezésére jogosult parancsnok köteles nyilvántartani.

A szabadságok — rendkívül indokolt esetben — a szolgálat érdekében a szabadságolási tervben meghatározott időponttól eltérő időben is engedélyezhetők. A szabadság időpontjának megváltoztatására a szabadságolási tervet jóváhagyó parancsnok jogosult.

Fontos és halaszthatatlan szolgálati érdekből a beosztott szabadságának letöltése előtt a szabadságolási tervet jóváhagyó parancsnok engedélyével szolgálati helyére vissza hívható. A beosztott visszahívása esetén haladéktalanul köteles szolgálati helyére visszatérni.

Ha a szolgálati viszony fegyelmi úton vagy bírói ítélet alapján történő tartalékkállományba helyezéssel szűnt meg és a beosztott már több szabadságot vett igénybe, mint amennyi a Testületeknél eltöltött szolgálati idővel arányos volna, az ennek megfelelő összeget esetleges illetmény járandóságából le kell vonni. Ellenkező esetben a munkavállalói igazolási lapon ezt az összeget, mint tartozást kell feltüntetni.

22. A továbbtanuló beosztottak részére a tanulmányi szabadságot az általános rendelkezések szerint kell biztosítani. Az évi rendes és tanulmányi szabadság együttes tartama azonban a 45 naptári napot nem haladhatja meg.
23. Rendkívüli szabadság csak különösen indokolt esetben engedélyezhető, ha a rendes szabadság már kiadásra került, vagy a körülmények indokolják annak mértékén felüli további szabadság engedélyezését.

7 napig terjedhető rendkívüli szabadság engedélyezésének joga az országos parancsnokokat illeti meg.

3 napig terjedő szabadságot a kerület, ezred, önálló zlj. parancsnokok engedélyezhetnek.

Tiszteknek a miniszterhelyettesek, tiszthelyetteseknek az országos parancsnokok egy naptári éven belül legfeljebb egy hónapig terjedő rendkívüli szabadságot engedélyezhetnek.

24. A belügyminiszter helyettesei indokolt esetben egy évig terjedhető illetmény nélküli szabadságot engedélyezhetnek.

6 hónapot meg nem haladó illetmény nélküli szabadság engedélyezésének joga megilleti az országos parancsnokokat.

Illetmény nélküli szabadság engedélyezése esetén értesíteni kell a pénzügyi és anyagi szerveket. A szolgálatból történt felmentést követő naptól a pénzügyi szervek az illetmény nélküli szabadságon lévő beosztottak illetményének folyósítását beszüntetik.

25. Az egészségügyi szabadság orvosi javaslatra engedélyezhető. A szabadság — a kórházi, gyógyintézeti ápolás időtartamát is beszámítva — összesen egy évig (tbc. esetén 2 évig) terjedhet.

A megbetegedéstől számított egy év (tbc.-s megbetegedés esetén 2 év) elteltével a beosztottat orvosi felülvizsgáló bizottság elé kell állítani. A bizottság véleményt nyilvánít a beosztott szolgálatra való alkalmasságáról.

Szolgálati kötelezettségek végrehajtása közben vagy annak következtében keletkezett baleset esetén az egészségügyi szabadság a teljes felgyógyulásig, illetve a végső fogyatkozás kialakulásáig jár.

Az orvosi felülvizsgáló bizottság megállapítása szerint a munkaképességét 67 %-ban elvesztett, belügyi szolgálatra alkalmatlan beosztottat rokkantsági nyugállományba kell helyezni.

Betegség kezdetétől számított egy év (tbc. esetében 2 év) eltelte előtt is rokkantsági nyugállományba helyezhető az a beosztott, akinek végső fogyatkozása már kialakult.

Az egészségügyi szabadság negyedik hónapjáig bezárólag a megbetegedés előtti közvetlen beosztás szerint járó összilletményt kell folyósítani. Ezt követően az egészségügyi szabadság tartama alatt az összilletmény 75 %-a folyósítható.

Egész éven át tartó egészségügyi szabadság esetében az évi rendes szabadságot kiadni nem szabad.

Az egészségügyi szabadságra vonatkozó részletes rendelkezéseket az „Egészségügyi Szabályzat” tartalmazza.

26. Rendkívüli állapot esetén valamennyi szabadságot — az egészségügyi szabadság kivételével — meg kell szakítani és a szabadságon lévő beosztottak külön felhívás nélkül kötelesek a szolgálati helyükön haladéktalanul jelentkezni.

A szabadságra vonatkozó további rendelkezéseket külön utasítás szabályozza.

A személyi állomány egyéb kötelességei és jogai.

27. A testületek hivatásos állományú beosztottait megilletik mindazok a jogok és kedvezmények, melyeket a Magyar Népköztársaság Alkotmánya általában az állampolgárok részére biztosít.

A Testületek hivatásos állományú beosztottainak alapvető kötelességeit és jogait az esküben, Népköztársaságunk törvényeiben, a jelen határozatban, továbbá a kiadott parancsokban, utasításokban és szabályzatokban foglaltak határozzák meg.

A szolgálat ellátásával kapcsolatban biztosított törvényes jogok és lehetőségek egyéni célokra való felhasználását, ezen jogokkal és lehetőségekkel való visszaélést a törvény teljes szigorával kell büntetni.

28. A Testületek hivatásos állományú beosztottai az általuk — a szolgálati viszony tartama alatt — elkövetett katonai és közönséges bűntettek miatt a katonai büntető bíraskodás hatálya alá tartoznak.

A hivatásos, nyugállományú és tartalékos tiszteket a tiszti becsületet sértő cselekményekért a tiszti becsületbíróság vonja felelősségre.

Az illetékes parancsnok fegyelmi jogkörébe tartoznak a hivatásos állományú beosztottak által elkövetett

— fegyelmi vétségek,

— szabálysértések, továbbá

— a törvény szerint fegyelmi úton is megtorolható — csekélyebb súlyú — katonai és közönséges bűntettek.

A hivatásos állományú beosztottak a Testületeknek okozott kárért kártalanításra kötelezhetők.

A tiszti becsületbírósági, a fegyelmi, valamint a kártérítési eljárás szabályait külön utasítások határozzák meg.

29. A hivatásos állományú beosztottak más kereső foglalkozást csak kivételesen indokolt esetben általában tudományos és oktatói, illetve egészségügyi szakterületen vállalhatnak.

A más kereső foglalkozás csak a rendes szolgálati időn kívül végezhető, és általában csak akkor engedélyezhető, ha annak ellátása semmilyen formában nem akadályozza a belügyi szolgálat ellátását és azzal nem összeférhetetlen.

Az engedély megadása az illetékes miniszterhelyettes jogkörébe tartozik.

30. A hivatásos állományú beosztottak csak illetékes parancsnokuk engedélyével köthetnek házasságot. A házasságkötés engedélyezésére jogosult parancsnokok körét a hatásköri lista állapítja meg.

A házasságkötési engedély iránti kérelmet szolgálati úton kell felterjeszteni. A házasságkötési engedély csak azzal a fenntartással adható meg, hogy a tervezett házasságkötésnek törvényes akadálya nincsen. Az esetleges törvényes akadály alól szükséges felmentést az érdekelteknek kell az illetékes hatóságtól beszerezniük.

Az engedély kiadásának megtagadása esetén a belügyminiszterhez lehet panasszal fordulni, aki az engedélyezés tárgyában végső fokon dönt.

A házasságkötési engedély — amennyiben a házasságot az engedélyezéstől számított 6 hónapon belül nem kötik meg — érvényét veszti. Azt a beosztottat, aki engedély nélkül házasságot köt fegyelmileg kell felelősségre vonni.

31. A hivatásos állományú beosztottakat megilleti a rendszeres illetmény és norma szerinti egyenruházi ellátás, továbbá az ingyenes orvosi és gyógyintézeti gondozás.

32. A hivatásos állományú beosztottak a szolgálati tevékenységüknek megfelelő egyetemek (főiskolák), szakiskolák levelező és esti tagozatán az illetékes parancsnok engedélyével tanulmányokat folytathatnak. Az általános és középiskolába való beiratkozást a közvetlen parancsnok engedélyezi. Egyetemre (főiskolára) való jelentkezés csak a BM Tanulmányi Osztály útján a Személyzeti Főosztály engedélyével történhet.

A Néphadsereg katonai akadémiái által kiadott oklevél (diploma) az egyetemek okleveleivel (diplomáival) egyenértékű.

A Néphadsereg technikus tiszti (híradó, műszaki, stb.) iskolái által kiállított bizonyítvány (diploma) a technikumok bizonyítványaival (diplomáival) egyenértékű.

Azok a tisztek, akik valamely tudományos fokozatot elértek, vagy mint aspiránsok tudományos fokozatok elérésére törekednek, élvezik mindazon jogokat és kedvezményeket, melyeket a Népköztársaság törvényes rendelkezései a tudományos munkásoknak biztosítanak.

33. A Testületek hivatásos állományú beosztottainak kitüntetése

— meghatározott szolgálati évek után,

— kimagasló érdemek elismeréséül esetenként történik.

A beosztottak a Testületek állományában 1945. évi január hó 1. napja után hivatásos szolgálatban, ténylegesen eltöltött folyamatos szolgálati éveik alapján az Elnöki Tanács rendelkezéseivel meghatározott kitüntetésekre terjeszthetők elő.

Ennek megfelelően a beosztottak

10 évi szolgálati idő után

a Szolgálati Érdemérem,

15 évi szolgálati idő után

a Kiváló Szolgálatért Érdemérem,

20 évi szolgálati idő után

a Vörös Csillag Érdemrend,

25 évi szolgálati idő után

a Vörös Zászló Érdemrend,

30 évi szolgálati idő után

a Magyar Népköztársaság Érdemrendje

kitüntetés adományozására terjeszthetők fel.

Kiemelkedő érdemek vagy eredmények alapján adományozható kitüntetésekre lehet felterjeszteni azt a beosztottat, aki

- feladatának ellátása közben hősiesség magatartást tanúsított,
- elemi csapásoknál példamutató személyes bátorságával emberéletet vagy jelentős értéket mentett meg,
- a kiképzésben vagy szolgálatának ellátása terén kiemelkedő eredményeket ért el.

Kitüntetésre nem terjeszthető elő aki ellen fegyelmi vagy büntető eljárás van folyamatban, illetőleg az aki fegyelmi büntetés hatálya alatt áll.

34. A hivatásos állományú beosztottak részére meghatározott szolgálati idő eltelte vagy a szolgálat ellátásában elért eredmények elismeréséről kitüntető érem adományozható.
35. A Testületek személyi állományába tartozó nők munkafeltételeinek és anyaságának védelmére az anya- és csecsemővédelemmel kapcsolatos jogszabályokban foglaltakat kell értelemszerűen alkalmazni.
36. A Testületek személyi állományából leszerelt személyeknek a Testületeknél megállapított szolgálati idejét a munkaviszonyukkal összefüggő ügyekben teljes egészében figyelembe kell venni.

A leszerelt személy munkaviszonyát — amennyiben más jogszabály kedvezőbb feltételt nem állapít meg — folyamatosnak kell elismerni, ha leszerelését, leszerelési illetménnyel, illetve segéllyel való ellátottsága időtartamát követő 30 napon belül munkaviszonyba lép.

A leszerelt személy, valamint családtagjai a leszerelési illetménnyel, illetve segéllyel való ellátottság tartama alatt bekövetkezett megbetegedés esetén — a táppénz kivételével — jogosultak az általános rendelkezések szerinti társadalombiztosítási szolgáltatásokra. A leszerelési segéllyel való ellátottság megszűnésének időpontjától kezdődően a leszerelt, keresőképtelen beteg személy táppénzre jogosult.

A hivatásos állománynak a szolgálat teljesítés közben megrokkant, de még munkaképes tagjait elsősorban a Belügyminisztérium szerveinél kell megfelelő munkakörbe elhelyezni. Ennek hiányában ezeket a személyeket más állami szerveknél a munkahely betöltésénél előnyben kell részesíteni.

A beosztott leváltása és felfüggesztése.

37. Hivatásos állományú beosztott alacsonyabb beosztásba helyezhető

- fegyelmi fenytésül,
- tiszti becsületbíróság javaslatára,
- ha minősítése szerint szolgálatát nem képes megfelelően ellátni,
- átszervezés esetén, ha csak alacsonyabb beosztásban van betöltésre váró hely.

Fegyelmi fenytésként azt a beosztottat lehet alacsonyabb beosztásba helyezni, aki magatartásával bizonyosságát adta, hogy beosztására méltatlan. A fegyelmileg, valamint tiszti becsületbíróság javaslatára alacsonyabb beosztásba helyezett személyt legalább egy év elteltel előtt magasabb beosztásba visszahelyezni nem szabad.

Szolgálat nem megfelelő ellátása miatt azt a beosztottat lehet alacsonyabb beosztásba helyezni, aki legutóbbi minősítése szerint legjobb igyekezete ellenére a beosztásával járó feladatokat huzamosabb időn — legalább egy éven át — nem képes megfelelően ellátni.

Átszervezés miatt azt a beosztottat lehet alacsonyabb beosztásba helyezni, akinek az addig betöltött beosztási helye megszűnt és ugyan ilyen beosztásba helyezésére mód nincs.

Beosztásukból leváltottakat haladéktalanul, kivételesen legfeljebb 2 hónapon belül új beosztás ellátásával kell megbízni. Új beosztásba helyezésükig — a fegyelmi fenytésként leváltottak, valamint a tiszti becsületbíróság javaslatára alacsonyabb beosztásba helyezettek kivételével — illetményüket a családi pótlékkal együtt változatlan összegben kapják.

A fegyelmi fenytésként leváltott és a tiszti becsületbíróság javaslatára alacsonyabb beosztásba helyezett beosztottak új beosztásba helyezésükig, legfeljebb azonban a leváltásuktól számított 15 napig korábbi illetményük teljes összegét, ezt követően illetményük 75 %-át és a családi pótlékot kapják.

38. Büntetőeljárás, tiszti becsületbírósági vagy fegyelmi eljárás alatt álló beosztott esetében az illetékes parancsnok elrendelheti a szolgálati beosztásból való felfüggesztését, ha az általa elkövetett cselekmény súlya vagy jellege miatt a szolgálatból való ideiglenes távoltartása szükséges.

A felfüggesztés egy hónapig, különösen indokolt esetben két hónapig tarthat. A felfüggesztés időtartama alatt az illetmény legfeljebb 50 %-

át vissza lehet tartani, a családi pótlékot azonban változatlan összegben folyósítani kell. Amennyiben a fegyelmi eljárás során megállapítást nyert, hogy az eljárás megindításának alapjául szolgáló okok nem állnak fenn, a beosztottakkal közölni kell a fegyelmi eljárás megszüntetését és vissza kell helyezni a beosztásába. Visszatartott illetményét részére ki kell fizetni.

A beosztott leszerelése.

39. A hivatásos állományból tábornokokat, főtiszteket és tiszteket a belügyminiszter, egyéb beosztottakat az országos parancsnok nyugállományba, illetve tartaléállományba helyezés útján bocsáthat el. Tábornokot tartaléállományba helyezni, csak a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány határozatával lehet.

40. A hivatásos szolgálat felső korhatára tábornokok esetében a 60., főtiszték, tiszték és tiszthelyettesek esetében az 55. életév betöltése.

Szolgálati érdekből egyes fontos beosztású tábornokok és főtiszték beleegyezésükkel a megállapított felső korhatár elérése után hivatásos szolgálatban visszatartathatók.

41. A hivatásos állományú beosztottak 25 évi szolgálati idő után szolgálati nyugdíjra, megrokkánás esetén a szolgálati időtől függetlenül rokkantsági nyugdíjra jogosultak.

Nyugállományba helyezés hivatalból vagy kérelemre történik.

Hivatalból nyugállományba kell helyezni azt a beosztottat, aki a hivatásos szolgálat felső korhatárát elérte, kivéve ha a hivatásos szolgálatban beleegyezésével a felső korhatár betöltésén túl szolgálatban visszatartották.

A hivatásos szolgálat felső korhatárának elérése előtt is hivatalból kell nyugállományba helyezni azt a beosztottat, aki a nyugdíjjogosultsághoz szükséges szolgálati idővel rendelkezik, amennyiben

- a hivatásos szolgálatra egészségügyi okokból alkalmatlanná vált,
- rendfokozatát a nyugdíjigény érintése nélkül katonai bíróság ítélete vagy tiszti becsületbíróság javaslata alapján, illetve tiszthelyettes esetében fegyelmi eljárás során elvesztette,
- jogerős bírói ítélettel — a nyugdíjigény érintése nélkül — 3 hónapot meghaladó és fel nem függesztett szabadságvesztés büntetésre ítélték,
- elbocsájtását meg nem felelő minősítés okából, illetve tiszti becsületbíróság javaslata alapján, vagy fegyelmi okból rendelték el,
- átszervezés folytán létszámfelettivé vált.

Nyugállományba kell helyezni azt a 25 évi szolgálati idővel rendelkező beosztottat, aki alacsonyabb beosztásba helyezés vagy más minisztériumhoz, szervhez történő áthelyezés miatt kéri nyugállományba helyezését.

Kérésére — megfelelő indokok alapján — a belügyminiszter nyugállományba helyezheti azt a beosztottat, aki a nyugdíjjogosultsághoz szükséges 25 évi szolgálati idővel rendelkezik.

42. A nyugállományba helyezett beosztottak rendfokozatukat megtartják. Rendfokozatuk megjelölésénél a nyugállományra utaló szót fel kell tüntetni. A nyugállományba helyezett beosztottak kérésére a személyzeti miniszterhelyettes egyenruha viselését engedélyezheti. A nyugállományba helyezett tábornokokat, főtiszteket, tiszteket és tiszt-helyetteseket igazolvánnyal kell ellátni és részükre lehetővé kell tenni, hogy felkereshessék a BM kulturális intézményeit és rendezvényeit, igénybe vehessék a belügyi orvosi és gyógyintézeti ellátást továbbá indokolt esetben a belügyi beosztottak részére fenntartott üdülőket.

Gyermekeiket a katonai középiskolába, illetőleg a tiszti iskolára való felvételnél előnyben kell részesíteni. Ezek a kedvezmények a büntető, becsületügyi vagy fegyelmi eljárás során nyugállományba helyezett személyeket nem illetik meg.

A nyugállományba helyezett beosztottak részére a belügyi intézmények látogatására és szolgáltatásainak igénybe vételére jogosító igazolványt a Terv és Pénzügyi Főosztály, az egyenruha viselésére jogosító igazolványt a BM Személyzeti Főosztály állítja ki.

A nyugdíj megállapításával és folyósításával kapcsolatos kérdéseket a Belügyminisztérium katonai rendfokozatú beosztottainak nyugellátásáról szóló szabályzat tartalmazza.

43. A hivatásos állományból — a nyugdíjjogosultsághoz szükséges szolgálati idő elérése előtt — tartalékállományba helyezhető az a beosztott, aki
- a hivatásos szolgálatra egészségügyi okokból alkalmatlanná vált és rokkantsági nyugdíjra nem jogosult,
  - rendfokozatát bírósági, tiszti becsületbírósági, vagy mint tiszt-helyettes fegyelmi eljárás során elvesztette,
  - 3 hónapot meghaladó és fel nem függesztett szabadságvesztés büntetésre ítélték,
  - leszerelését tiszti becsületbíróság javaslata alapján, vagy fegyelmi eljárás során rendelték el,
  - meg nem felelő minősítés esetén, ha a rendfokozatban való várakozási időt egymást követő két alkalommal egy-egy évre már meghosszabították és ennek ellenére a meghosszabítást indokló körülmények továbbra is fennállnak,
  - más minisztériumhoz, szervhez történő átadás miatt,
  - átszervezés során létszámfelettivé vált és a Testületek állományában 10 évi, vagy azt meghaladó szolgálati idővel még nem rendelkezik.

Átszervezés miatt az a beosztott helyezhető tartalékállományba, aki-
nek beosztási helye megszűnt és más beosztásba helyezésére mód
nincs, illetve más beosztásba helyezését nem fogadta el.

A Testületek állományában ténylegesen eltöltött 10 évi vagy azt meg-
haladó szolgálati idővel rendelkező beosztottak, létszámfelettiként,
illetve átszervezés címén tartalékállományba helyezni nem szabad.

Egészségügyi okok következtében az a beosztott helyezhető tartalék-
állományba, aki a BM egészségügyi felülvizsgáló bizottság megállapí-
tása szerint a szolgálat ellátására tartósan képtelen.

Katonai Bíróság ítélete alapján tartalékállományba helyezést az ítélet
jogerőre emelkedésekor parancsban kell elrendelni.

Fegyemi okból azt a beosztottat lehet tartalékállományba helyezni,
aki a fenyítést követő egy éven belül újabb súlyos fegyelemsértést
követ el, vagy megelőzően már írásbeli megrovásban részesítették,
illetve fegyelmi fenyítésül alacsonyabb beosztásba helyezték át és
magatartásánál fogva a hivatásos állományban további szolgálattelje-
sítésre méltatlan.

Azonban, ha a fegyelemsértés olyan jellegű, vagy súlyú, amely a be-
osztottat a szolgálat ellátására méltatlanná teszi, a fenti előzményekre
tekintet nélkül tartalékállományba kell helyezni.

Más minisztériumhoz, szervhez történő átadás a Belügyminisztérium,
illetve más minisztérium (szerv) kezdeményezésére vagy a beosztott
kérelmére történhet.

44. A hivatásos tábornok, tiszt vagy tiszthelyettes — amennyiben ellene
fegyelmi, becsületbíróági, vagy büntető eljárás folyamatban nincs —
nyomós személyi indokból kérheti rendfokozatáról való lemondásának
elfogadását. A lemondás elfogadásáig vagy elutasítás esetén a koráb-
ban fennállott szolgálati kötelezettségek változatlanul fennállnak.

A rendfokozatról való lemondás magában foglalja a Testületekkel
szemben a hivatásos szolgálatból folyó minden jogosultságnak — így
a nyugdíj és a leszerelési segély igényének — elvesztését is.

Aki rendfokozatáról lemondott és lemondását elfogadták, szolgálati
idejétől függetlenül, rendfokozat nélkül tartalékállományba kell
helyezni.

45. A Testületek hivatásos állományából egészségügyi okok és átszervezés
miatt tartalékállományba kerülő beosztottak elhelyezéséről a Belügy-
minisztérium gondoskodik. Ilyen esetben tartalékállományba helye-
zésre vonatkozó javaslat csak úgy terjeszthető fel jóváhagyásra, ha
a beosztott polgári munkaköre biztosítva van. A Belügyminisztérium
az egyéb okok miatt tartalékállományba kerülő beosztottak elhelye-
zéséhez is segítséget nyújt.

A leszerelt beosztottal szolgálati igazolványa bevonásakor — a volt
munkahelyétől függően — szolgálati titoktartási nyilatkozatot kell
aláíratni.

46. Bármely hivatásos állományú beosztott kérheti méltánylást érdemlő okból a tartalékállományba helyezését, ha nyugdíj jogosultságához szükséges szolgálati idővel még nem rendelkezik.
47. A hivatásos állományból tartalékállományba helyezett személyt csak a tartalékos hadkötelezettség terheli, önként jelentkezés folytán a hivatásos állományba visszavehető.
48. A hivatásos állományból tartalékállományba helyezett beosztottak — szolgálati idejüktől függően — leszerelési segélyre jogosultak. Rézsűkre félhavi leszerelési illetményen felül leszerelési segélyt kell folyósítani.
- A leszerelési segély összege :
- a) 5 évnél rövidebb szolgálati idő esetén 2 havi illetménynek megfelelő összeg,
- b) 5 évi szolgálati idő esetén 2 havi, ezen felül minden eltöltött teljes év után félhavi illetménynek megfelelő összeg, valamint a családi pótlékra jogosult minden gyermek után a leszerelési segély 15 %-a. Ezek együttes összege azonban nem haladhatja meg a 6 havi illetményt.
49. Nem szabad leszerelési segélyt fizetni a közvetlenül más fegyveres és rendészeti testületek állományába átkerültek, saját kérelemre, bírói ítélet, tiszti becsületbíróság javaslatára, rendfokozattal való megfosztás, rendfokozatról való lemondás, vagy fegyelmi határozat alapján leszereltek részére.
50. Méltánylást érdemlő esetben a belügyminiszter kivételesen a fenti rendelkezésektől eltérően is engedélyezheti leszerelési segély kifizetését, illetve elrendelheti a fenti rendelkezésektől eltérő magasabb összegű segély kifizetését is.

A leszerelési segély folyósítására vonatkozó részletes szabályokat a 15/1959. számú miniszterhelyettesi utasítás tartalmazza.

Zárórendelkezések.

51. A Testületek állományában 1959. március 1. napján szolgálatot teljesítő azon beosztottak esetében, akik az 1945. évi január hó 1. napját követően közvetlenül a polgári életből vagy a Néphadseregből első ízben kerültek a hivatásos állományba a szolgálati időt 20. életévük betöltésétől igazoltnak kell tekinteni.
52. A jelen paranccsal ellentétes korábbi rendelkezések hatályukat veszítik.

BISZKU BÉLA s. k.
belügyminiszter

Készült a BM Hő. Orsz. Pság. házinyomdájában.

Nyomtatva: 500 példányban.

Sokszorosítási napló sorszáma: 44.

Budapest, 1959. augusztus 1.